

Skåne Nordost yttrande - Vägval för Skåne

Ärende

Region Skåne remitterar förslag till Vägval för Skåne.

Vägval för Skåne kommer att utgöra underlag för Region Skånes yttranden i framtida nationella planer och ligga som grund för Region Skånes prioriteringar i de regionövergripande samarbetena. Vägval för Skåne är ett urval av nya statliga infrastrukturåtgärder i Skåne.

Remissyttranden ska ha kommit Region Skåne tillhanda senast den 3e februari 2026.

Vägval för Skåne är en långsiktig plan som tar sikte på 2030-års plan hela vägen fram till 2050-talet. Det finns även objektkandidater som redan är fastställda i plan men där osäkerhet råder avseende genomförande. Fokus är kända brister inom järnvägssystemet, eftersom här finns de största flaskhalseffekterna.

Huvudkriterierna för bedömning av byggordning är kopplade till realisering av ökad tillgänglighet, givet regionala mål och utifrån ett systemperspektiv. Vid bedömning har vägvalsprinciperna; relevans för nationell plan, regional betydelse, linjering med regionala strategier och genomförbarhet varit vägledande, regionen har även gjort en social konsekvensbedömning.

Vägval för Skåne är tänkt att vara en återkommande process vart fjärde år i samband med ny mandat period.

Yttrande Skåne Nordost

Skåne Nordost har i samverkan tagit fram ett yttrande i dialog mellan medlemskommunerna Bromölla, Hässleholm, Hörby, Kristianstad, Osby och Östra Göinge.

Det är positivt att kommunerna erbjuds möjligheten att yttra sig i remissen för Vägval för Skåne och kommunerna ställer sig positiva till ambitionen med att samordna prioriteringen av strategiskt viktiga nationella infrastruktursatsningar på lång sikt. Det är viktigt med transparens och öppenhet i frågorna avseende vilka objekt som region Skåne vill lyfta i nationella planer.

I sitt gemensamma yttrande har Skåne Nordost valt att fördjupa sig i följande delar;

- Processen
- Tidshorisonten
- Prioritering
- Objekten Skåne Nordost

Skåne – Skarpare tydlighet och mer resurser

Skåne Nordost saknar en tydlighet och en skarp vilja från region Skåne om våra behov regionalt och vår vilja att bidra till Sveriges behov av korridoren mot Europa.

Att i dokumentet redovisa byggstart och trafikstart för objekten ger en signal om att Region Skåne accepterar Trafikverkets tidsplan, vilket riskerar att cementera en alltför långsam utveckling. Dessa årtal måste tas bort för att öppna upp möjligheten att tidigare lägga projekten. Skåne är en av Sveriges starkaste tillväxtregioner med en befolkning som ökar snabbare än riksgenomsnittet, en exportintensiv industri och en strategisk position som porten till Europa. För att möta framtidens behov av arbetskraft, bostäder och hållbara transporter krävs en offensiv satsning på infrastrukturen – inte en planering som skjuter viktiga projekt långt in i framtiden.

Skåne måste visa att vi inte accepterar dagens planeringshorisont – Skåne behöver investeringar nu.

Processen

Vägval för Skåne ska beslutas under 2026, och är planerad att utgöra påverkansunderlag till kommande nationella transportinfrastrukturplan 2030 och framåt. Skåne Nordost ställer sig fundersam till varför Vägval för Skåne måste beslutas samma år som den nationella planen ska antas.

Beslutsprocessen skulle med fördel kunna hanteras under 2026, och då utgöra underlag till yttrande i Trafikverkets remiss avseende inriktningsunderlag 2027. Detta ger även hörnen och kommunerna möjlighet att uppdatera och behandla sina prioriterade infrastrukturobjekt.

I vägval för Skåne tydliggör region Skåne; *”för att nå framgång med regionala synpunkter behövs regionalpolitisk och geografisk enighet kring en gemensam behovsbild med tydliga prioriteringar. Eftersom infrastrukturplanering är en långsiktig process och beslut kan omprövas längre fram, måste även Skånes budskap vara likalydande under en lång tidsperiod.”*

Region Skåne har ett övergripande ansvar för att samordna och se helheten i den regionala utvecklingen och att skapa utrymme för dialog där kommunerna får möjlighet att göra sin röst hörd. Samtidigt måste regionen ha insikt i att kommunerna och delregionerna lyfter fram satsningar som påverkar deras geografiska möjligheter till tillväxt och utveckling i första hand.

Skåne Nordost efterlyser en kontinuerlig process för regionala frågor som hanterar övergripande ställningstagande där hörnsamarbetena och kommunerna får möjlighet att skaffa sig kunskap och ta fram underlag för att förankring och hantering inom rimlig tid.

Tidshorisonten

Vägval för Skåne pekar ut infrastrukturprioriteringar till nationell plan med start planomgång 2030–2041 och de kommande 50 åren. Region Skåne beskriver att osäkerheterna efter 2050-talet blir större, men har lagt in exempel på satsningar som kan övervägas fram till 2080-talet.

Syftet med att ha en lång tidshorisont är förstärkt, men skapar en osäkerhet gällande behov och kostnader. Genom att prioritera konkreta åtgärder för färre

planeringsomgångar och lyfta upp behov kopplat till målbilden skapas en handlingsfrihet i prioriteringen framåt.

Kommunerna i Skåne Nordost anser att tidshorisonten är för lång och osäkerheten för de objekt som pekas ut efter 2050 är för stor.

Prioriteringen

Hur prioriteringen av objekten har skett är inte tydligt och motiveringarna är för övergripande, vilket inte ger en ökad förståelse för hur objekten valts ut. En tydlig förankring saknas gentemot de redovisade vägvalsprinciperna; relevans för nationell plan, regional betydelse, linjering med regionala strategier och genomförbarhet samt den sociala konsekvensbedömningen som region Skåne har prioriterat objekten efter.

Vägval för Skånes urval av objekt är enligt dokumentet ”präglad av intentionerna bakom den regionala utvecklingsstrategin”, utöver det finns inga referenser till ingående dokument som är identifierade för prioriteringarna. Hur förhåller sig Vägval för Skåne till andra beslutade dokument som berör prioriteringarna, både på nationell och regional nivå. För att skapa en förståelse för prioriteringarna är dessa underlag viktiga för att se systemperspektivet på lång sikt och för att identifiera rätt objekt.

Objekten som är utpekade behöver motiveras tydligare och förankras med redan framtagna utredningar, ÅVS:er och annat underlag för att skapa en förståelse för prioriteringen och sammanhanget i systemet.

Vägval för Skåne har fokuserat på ”mer kostsamma” objektkandidater, därför har regionen i prioriteringen enbart lyft fram järnvägsåtgärder. Utöver utpekade prioriterade objekt skriver regionen att *”det finns viktiga satsningar för Skånes infrastruktursystem som inte ryms inom ramen för Vägval för Skåne”*. Utifrån att dessa hanteras i andra beslutsprocesser saknas ett helhetsgrepp i prioriteringen av viktiga satsningar. När det gäller utbyggnad av järnväg och prioritering mellan objekt behöver tidsplanen ta höjd för att objekten kan utredas, planeras och byggas parallellt med varandra.

För att nå framgång med regionala synpunkter behövs ”geografisk enighet och tydliga prioritering” enligt regionen, att då inte inkludera satsningar på vägobjekt och sjöfart kan skapa en intressekonflikt vid kommande nationella planer där en avvägning mellan väg och järnväg behöver göras. Det kan även innebära en svårighet att peka ut åtgärder på järnvägsstråk som inte är prioriterade i Vägval för Skåne.

Objekt Skåne Nordost

I Vägval för Skåne finns två stråk och fem objektskandidater som berör nordöstra Skåne;

Stråk Malmö-Lund-Hässleholm-Älmhult (Södra stambanan)

Omfattas av objektskandidaterna; två nya spår Hässleholm-Lund, utbyggnad av noden Hässleholm samt nya spår Älmhult-Hässleholm

I beskrivning av objektet Noden Hässleholm skriver regionen att ”*Noden Hässleholm inklusive dubbelspår på sträckan Hässleholm-Attarp kan börja byggas när åtgärden Två nya spår Hässleholm-Lund är färdigställd*”.

Noden Hässleholms prioritering i nationell plan måste säkerställas tidigt för att ge förutsättningar för utbyggnad av Södra stambanan samt Skånebanan. Att en utbyggnad av noden Hässleholm kan påbörjas efter utbyggnad av två nya spår ställer sig Skåne Nordost frågande till. En parallell process för utbyggnad av noden Hässleholm samtidigt som två nya spår är att föredra.

I förslag till nationell plan 2026–2037 skriver Trafikverket att det finns ett behov av att utreda hur kapaciteten kan förstärkas, dock saknas ett förtydligande om vilken typ av utredning och när objektet kan prioriteras i nationell plan. Här är det viktigt att region Skåne är tydliga i sin prioritering gentemot Trafikverket och regeringen för att säkerställa ett tidigare genomförande än nuvarande förslag.

Stråk Helsingborg-Hässleholm-Kristianstad-Sölvesborg (Skånebanan)

Omfattas av; Dubbelspår Attarp-Kristianstad och partiella dubbelspår Helsingborg-Hässleholm

I stråket som benämns ”Skånebanan” behövs ett förtydligande då utpekade stråk omfattas av både Skånebanan och Blekingebanan.

Sträckan Kristianstad – Bromölla – Sölvesborg omfattas av Blekingebanan och nämns inte som en enskild objektskandidat. Något som Skåne Nordost anser är en brist, Blekingebanan är en viktig järnvägssträcka för att knyta ihop Blekinges arbetsmarknadsregion med Skånes. Med kapacitetshöjande åtgärder på banan skulle den stärka kopplingen mellan nordöstra Skåne och västra Blekinge. Utvecklingen av Blekinge Kustbana är viktig för att öka kapaciteten och attraktiviteten samt minska restiderna.

Dubbelspår Attarp-Kristianstad har hög prioritering hos kommunerna i Skåne Nordost och är planeringsmoget vilket ger förutsättningar för att prioriteras som ett objekt i nationella plan redan 2026. Om inte objektet prioriteras i kommande plan bör objektet ligga som en av de första objekten i listan för 2030-års plan.

Skåne Nordost sammanfattande synpunkter

- ✿ Korta tidshorisonten och fokuserar på konkreta åtgärder för kommande planeringsomgångar.
- ✿ Redovisa objekten utan att ta med byggstart och trafikstart.
- ✿ Förtydliga motiveringar och kopplingar till vägvalsprinciperna samt relevanta strategiska dokument.
- ✿ Säkerställ en kontinuerlig dialogprocess med kommunerna för att skapa en gemensam behovsbild och tydliga prioriteringar.

Genom dessa synpunkter kan Vägval för Skåne bli ett effektivt och transparent verktyg för långsiktig regional utveckling.